

JÁN KOŠTURIAK

**POSLEDNÍ
BUDÚ
PRVÍ**

Naša krajina je oveľa krajšia a lepšia, ako sú správy v médiách a na internete. Je v nej veľa lídrov, ktorí v skrytosti robia veľké veci — pomáhajú slabým vstať, chorým ozdraviť, odstrčeným a osamelým, aby boli prijatí a rešpektovaní. Týchto ľudí nasledujú ďalší a pracujú na Božích projektoch. Aj dnes sa dejú zázraky, keď nevládni vstávajú, chromí začínajú chodiť a „mŕtvi“ sa vracajú do života.

Žijeme zvláštnu dobu. Žijeme transformáciu sveta. Stroje s umelou inteligenciou sú rýchlejšie ako ľudia, ale nemajú cit. Oslobodia nás od náročnej práce preto, aby sme získali čas byť znovu ľuďmi? Máme šancu, aby sme sa naučili vidieť osamelých, trpiacich a vylúčených v našej blízkosti, prihovorili sa im a podali im ruku. Aby sme si uvedomili, že ľudia nie sú zdroje na zvyšovanie ziskov, ale ľudské bytosti, ktoré dokážu tvoriť, milovať a pomáhať. Naším životom nedáva zmysel nahromadené bohatstvo, ktoré tu raz každý z nás aj tak zanechá.

Spomaľme, aby sme nestratili správny smer. Možno si tak lepšie uvedomíme skutočné dary a poklady v našom živote a bezcennosť toho, za čím sa naháňame. Pri spomalení si lepšie všimneme aj ľudí, ktorí sú často neviditeľní, ale raz nám možno budú otvárať bránu do neba. Mnohí svätci začali zle, ale dobre skončili. Mnohí z tých, ktorí chcú byť dnes prvými, budú raz poslední a mnohí z posledných, ktorí dnes nemajú silu vstať, budú prvými.

Dobrý Pastier
www.ozdobrypastier.eu

ISBN 978-80-570-5832-8

9 788057 058328

POSLEDNÍ BUDÚ PRVÍ

JÁN
KOŠTURIK

Ján Košturiak (1961) vyštudoval strojársku technológiu a priemyselné inžinierstvo.

V 36 rokoch sa stal profesorom na Slovensku, neskôr v Poľsku a Nemecku, kde 20 rokov vyučoval a spolupracoval s výskumnou spoločnosťou Fraunhofer IPA Stuttgart. V roku 1990 začal podnikáť a založil Inštitút priemyselného inžinierstva. Koncom deväťdesiatych rokov pripravil projekt spoločného podniku Fraunhofer IPA Slovakia, v ktorom pracoval ako riaditeľ a neskôr prezident. Založil Podnikateľskú univerzitu, v ktorej pripravoval desiatky úspešných slovenských a českých podnikateľov, s ktorými v roku 2018 založil inovačnú sieť Inovato, v ktorej je prezidentom. Pracoval v oblasti inovácií pre desiatky nadnárodných aj domácich firiem, písal knihy a prednášal v rôznych krajinách.

V rozvoji jeho odbornosti ho viedli profesori Michal Harant, Rudolf Pohl, Ján Štefánik, Eva Slamková, Jaroslav Nenadál, Anton Puškár, Miroslav Zafka, Hans Jürgen Warnecke, Rolf Steinhilper, Wilfried Sihn, Gerfried Zeichen, Milan Zelený a ďalší.

Diskusie a spolupráca s p. Anselmom Grünom, OSB, otcom Antonom Srhoľcom, Jurajom Jordánom Dovalom, Bernardom Mišovičom, SJ, a Vladimírom Maslákom ho formovali duchovne.

Stretnutie s Vladimírom Maslákom pred desiatimi rokmi mu zmenilo život. Pochopil, že Božie projekty sú oveľa dôležitejšie ako tie naše a na ich úspešnosť potrebujeme odovzdanie sa Božej vôli viac ako manažérske metódy a techniky. Založil Akadémiu Dobrého pastiera, kde prepája podnikateľov s dielom Vladimíra Masláka a spája tiež OZ Dobrý pastier so sieťou inovátorov a podnikateľov Inovato. Postupne začal vnímať, že pomoc chudobným, slabým a vylúčeným je oveľa dôležitejšia ako pomoc bohatým, aby boli ešte bohatší a úspešnejší. Žiadne tituly, funkcie a múdrosti vyčítané z kníh nie sú potrebné na to, aby sme konali skutky milosrdenstva a lásky medzi tými, ktorí sú v tomto svete často prehliadaní a neviditeľní.

Ján Košturiak

POSLEDNÍ BUDÚ PRVÍ

Ján Košťuriak

P O S L E D N Í
B U D Ů
P R V Í

Kto sa bude chcieť stať medzi vami veľký,
bude vaším služobníkom,
a kto chce byť medzi vami prvý,
bude sluhom všetkých.

Evanjelium podľa Marka 10, 43-44

Dobrý Pastier

© Ján Košturiak, 2024
© OZ Dobrý pastier - Kláštor pod Znievom 2024

ISBN 978-80-570-6156-4

Obsah

Úvod	7
1. Prví budú poslednými a poslední prvými	11
2. Kto sú teda prví a kto poslední?	17
3. Komu máme pomáhať?	21
4. Čísla a skutky	25
5. Kde je domov bezdomovcov?	33
6. Koľko stoja vylúčenosť a chudoba?	41
7. Odkiaľ prichádzajú?	51
8. Kam odchádzajú?	55
9. Ako to robí Dobrý pastier?	69
10. Organizačné princípy	83
11. Motivácia pomáhať	91
12. Hľadanie šťastia a zmyslu	105
13. Prestavujeme a opravujeme	111
14. Niečo treba zmeniť	133
15. Čo máme robiť?	143
16. Žijeme v čudnom svete	153
17. Bude lepšie	181
Záver	237
Literatúra	250

Úvod

Môj život a práca boli dlhé roky spojené s bohatými ľuďmi. Pomáhal som im s podnikaním a rozmnožovaním bohatstva. Postupne som začal spoznávať týrané deti v občianskom združení Náruč, matky s deťmi v Dome nádeje, ktorým pomáhajú Adka a Mirka Fontányové, ľudí z ulice, ktorým pomáhal Anton Srholec v Resoty Podunajskej Biskupice, Vladka Masláka v Dobrom pastierovi, Petra Gombitu v Oáze Košice, Petra Valička v Gréckokatolíckej charite Prešov, Petra Brenkusa v OZ Pokoj a dobro, Rudka Tomu v združení Dživipen Kremnica, Evku Mozolovú vo Svetielku nádeje, Renátku a Milana Labantovcov v OZ Život naruby, Tomasza Poteraľu, Rada Hasíka či sestru Katarínu v Dome Srdca Ježišovho alebo Jurka Malého v Dorke. A tieto skúsenosti mi otvorili úplne nový svet. Prestal som sa zaoberať procesmi na zvyšovanie produktivity a podnikateľskými modelmi na zarábanie peňazí a začal som hľadať cesty, ako prepájať svet bohatých a úspešných so svetom chudobných a vylúčených. Naším životom nedávajú zmysel ukazovatele celkovej efektívnosti zariadení, ziskovosti alebo podielu na trhu. Empatia, rešpekt, súcit, dobroprajnosť, nádej, viera a láska

Úvod

Vladko Maslák, človek, ktorého meno bude spomínané v tejto knihe viackrát

prinášajú oveľa lepšie ovocie. Niektorí zo spomínaných ľudí sú vo filme Braňa Valka Poslední budú prvými, ktorý nájdete na jeho kanáli Branislav Valko na Youtube. Na záver filmu som napísal takýto text: Žijeme zvláštnu dobu. Žijeme transformáciu sveta. Stroje s umelou inteligenciou sú rýchlejšie ako ľudia, ale nemajú cit. Oslobodia nás od náročnej práce preto, aby sme získali čas byť znovu ľuďmi? Máme šancu, aby sme sa naučili vidieť osamelých, trpiacich a vylúčených v našej blízkosti, prihovorili sa im a podali im ruku. Aby sme si uvedomili, že ľudia nie sú zdroje na zvyšovanie ziskov, ale ľudské bytosti, ktoré dokážu tvoriť, milovať a pomáhať. Naším životom nedáva zmysel nahromadené bohatstvo, ktoré tu raz každý z nás aj tak zanechá.

Spomaľme. Spomaľme, aby sme nestratili správny smer. Možno si tak lepšie uvedomíme skutočné dary a poklady v našom živote a bezcennosť toho, za čím sa naháňame. Pri spomalení si lepšie všimneme aj ľudí, ktorí sú často neviditeľní, ale raz nám možno budú otvárať bránu do neba. Mnohí svätci začali zle, ale dobre skončili. Mnohí z tých, ktorí chcú byť dnes prvými, budú raz po-

Poslední budú první

slední a mnohí z posledných, ktorí dnes nemajú silu vstať, budú prvými.

Tu je film Poslední budú prvými. Ak ste ho ešte nevideli, môže byť pre vás dobrým úvodom do ďalšieho čítania.

Podľa tohto filmu som nazval aj túto knihu, aby som vás povzbudil vstúpiť do sveta neviditeľných ľudí, ktorí nám všetkým môžu všetkým dať oveľa viac ako my im. Na svete je veľa ľudí, ktorí trpia. Sú to nielen bezdomovci alebo žobráci na ulici, hladujúci, osamelí a nepotrební, starí a chorí, týraní a zneužívaní, prenasledovaní a utekajúci pred vojnami a násilím, ale aj ľudia okolo nás – deti, ktoré nedostávajú potrebnú pozornosť a lásku, mladí bez cieľa a pracovných návykov, vykorisťovaní a zneužívaní ľudia v práci, pacienti v sociálnych a zdravotníckych zariadeniach, ktorým sa nedostáva súcitu, rešpektu a úcty. Patria sem aj mnohí ďalší, ktorých utrpenie nevidíme, lebo sa príliš ponáhľame a sme zahľadení do zrkadla, v ktorom vidíme predovšetkým seba.

Mám veľa priateľov medzi bývalými bezdomovcami, väzňami, alkoholikmi a drogovovo závislými ľuďmi. Možno viac ako medzi tými v pekných oblekoch s funkciami a titulmi. Poznám ich ťažké príbehy a obdivujem ich vôľu zmeniť svoj život k lepšiemu. Sú pre mňa väčšími hrdinami ako tí, ktorých prezentujú v médiách za rast bohatstva, moci a slávy. Cítim sa medzi týmito ľuďmi lepšie, sú takí, akí sú, bez masiek a falošných slov. Týmto ľuďom venujem túto knihu a ďakujem im, že ma prijali medzi seba. Ja nepomáham im, ale oni mne. Aby som vo svete bohatstva, moci a slávy úplne neosprostel a držal sa pri zemi. Vo filme ste videli Vladka Masláka.

Úvod

Braňo Valko mal problém dostať ho pred kameru. Narodil sa na Orave a pochádza z jedenástich detí. Je mojím veľkým učiteľom a vzorom. Tu je Braňov film z roku 2009, ktorý približuje začiatky Vladkovho diela OZ Dobrý pastier v Kláštore pod Znievom.

Ak ste si pozreli tieto dva filmy, ste dobre pripravení na ďalšie čítanie.

1.

První budú posledními a poslední prvními

Ježiš povedal: „Veru, hovorím vám: Niet nikoho, kto by pre mňa a pre evanjelium opustil dom alebo bratov a sestry, alebo matku a otca, alebo deti, alebo polia, aby nedostal stonásobne viac; teraz, v tomto čase, domy, bratov, sestry, matky, deti i polia, hoci s prenasledovaním, a v budúcom veku večný život. A mnohí první budú posledními a poslední prvními“ (*Mk 10, 29-31*).

„Cestou do Jeruzalema prechádzal mestami a dedinami a učil. Ktosi sa ho spýtal: ‚Pane, je málo tých, čo budú spasení?‘ On im povedal: ‚Usilujte sa vojsť tesnou bránou, lebo hovorím vám: Mnohí sa budú pokúšať vojsť, a nebudú môcť. Keď hospodár vstane a zatvorí dvere a vy zostanete vonku, začnete klopať na dvere a volať: ›Pane, otvor nám!‹ A on vám povie: ›Ja neviem, odkiaľ ste!‹ Vtedy začnete hovoriť: ›Jedli sme s tebou a pili, na našich uliciach si učil.‹ Ale on vám povie: ›Ja neviem, odkiaľ ste; odíďte odo mňa všetci, čo pášete nepravosť!‹ Tam bude plač a škrípanie zubami, až uvidíte, že Abrahám, Izák, Jakub a všetci proroci sú v Božom kráľovstve, a vy ste vyhodení von. A prídu od východu i západu, od severu i od juhu a budú stolovať v Božom kráľovstve. A tak sú poslední, ktorí budú prvními, a sú první, ktorí budú poslednými“ (*Lk 13, 22-30*).

Prví budú poslednými a poslední prvými

Oltár v kostole, pred ktorým sa každý deň trikrát spoločne modlí k Bohu komunita OZ Dobrý pastier

„Lebo nebeské kráľovstvo sa podobá hospodárovi, ktorý vyšiel skoro ráno najat robotníkov do svojej vinice. Zjednal sa s robotníkmi na denári za deň a poslal ich do svojej vinice. Keď vyšiel okolo deviatej hodiny, videl iných, ako stoja záhalčivo na námestí. I povedal im: »Chodte aj vy do mojej vinice a dám vám, čo bude spravodlivé.« A oni šli. Vyšiel znova okolo dvanástej aj okolo tretej hodiny popoludní a urobil podobne. Keď vyšiel okolo piatej popoludní a našiel iných postávať, povedal im: »Čo tu nečinne stojíte celý deň?« Vravili mu: »Nik nás nenajal.« Povedal im: »Chodte aj vy do mojej vinice!« Keď sa zvečeriло, povedal pán vinice svojmu správcovi: »Zavolaj robotníkov a vypláť im mzdu, počnúc poslednými až po prvých!« Tak prišli tí, čo nastúpili okolo piatej hodiny popoludní, a každý dostal denár. Keď prišli tí prví, mysleli si, že dostanú viac. Ale aj oni dostali po denári. Vzali ho a šomrali na hospodára: »Tí poslední pracovali jedinu hodinu, a ty si ich postavil na roveň nám, čo sme znášali bremeno dňa a horúčosť.« Ale on jednému z nich odpovedal: »Priateľu, nekrivdím ti. Ne-zjednal si sa so mnou za denár? Vezmi, čo je tvoje, a chod! Ja chcem aj tomuto poslednému dať tolko, koľko tebe. Alebo nesmiem so svojim robiť, čo chcem? Či na mňa zazeráš preto, že som dobrý?« Tak budú poslední prvými a prví poslednými“ (Mt 20, 1-16).

Toto hovorí Pán: „Lám hladnému svoj chlieb, bedárov bez prístrešia zaveď do svojho domu. Ak uvidíš nahého, zaodej ho a pred svojím blíznym sa neskrývaj. Vtedy ako zora vyrazí tvoje svetlo a rana sa ti rýchlo zahojí. Pred tebou pôjde tvoja spravodlivosť a Pánova sláva za tebou. Vtedy budeš volať a Pán ti odpovie, budeš kričať o pomoc a on ti povie: ‚Tu som.‘ Ak odstrániš zo svojho streda utlačanie a prestaneš ukazovať prstom a hovoriť bezbožne, ak dáš svoj chlieb hladnému a nasýtiš dušu ubitú, vtedy zažiarí vo tmách tvoje svetlo a tvoja temnota bude ako poludnie“ (Iz 58, 7-10).

„Potom Kráľ povie tým, čo budú po jeho pravici: »Podte, požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je pre vás pripravené

Prví budú poslednými a poslední prvými

Návšteva hokejistov Antona Šťastného
a Zdena Cháru v Dobrom pastierovi

od stvorenia sveta. Lebo som bol hladný a dali ste mi jesť; bol som smädný a dali ste mi piť; bol som pocestný a pritúlili ste ma; bol som nahý a priodeli ste ma; bol som chorý a navštívili ste ma; bol som vo väzení a prišli ste ku mne.« Vtedy mu spravodliví povedia: »Pane, a kedy sme ťa videli hladného a nakrmili sme ťa, alebo smädného a dali sme ti piť? Kedy sme ťa videli ako pocestného a pritúlili sme ťa, alebo nahého a priodeli sme ťa? Kedy sme ťa videli chorého alebo vo väzení a prišli sme k tebe?« Kráľ im odpovie: »Veru, hovorím vám: Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili.« Potom povie aj tým, čo budú zľava: »Odídte odo mňa, zlorečení, do večného ohňa, ktorý je pripravený diablovej a jeho anjelom! Lebo som bol hladný, a nedali ste mi jesť; bol som smädný, a nedali ste mi piť; bol som pocestný, a nepritúlili ste ma; bol som nahý, a nepriodeli ste ma;

Poslední budou první

bol som chorý a vo väzení, a nenavštívili ste ma.« Vtedy mu aj oni povedia: »Pane, a kedy sme ťa videli hladného alebo smädného, alebo ako pocestného, alebo nahého, alebo chorého, alebo vo väzení, a neposlúžili sme ti?« Vtedy im on odpovie: »Veru, hovorím vám: Čokoľvek ste neurobili jednému z týchto najmenších, ani mne ste to neurobili.« A pôjdu títo do večného trápenia, kým spravodliví do večného života“ (Mt 25, 34-46).

2.

Kto sú teda prví a kto poslední?

V troch evanjeliách sa hovorí o tom, že poslední budú prvými. Je tam príbeh robotníkov vo vinici, ktorí pracovali od rána a sťažovali sa, že tí, ktorí začali pracovať až popoludní, dostali rovnakú odmenu (Matúš). V ďalšom príbehu sa spomína tesná brána, cez ktorú neprejdú mnohí, ktorí si mysleli, že majú všetko vybavené, lebo sa dlho pohybovali v Ježišovej blízkosti, ale páchajú neprávosť (Lukáš). V treťom príbehu vraví Ježiš o ľuďoch, ktorí nechcú preňho opustiť domy, bratov, sestry, matky, deti alebo polia a nasledovať ho. Ježiš hovorí o pýche tých, ktorí si myslia, že sú prvými, a šanci tých, ktorým môže byť otvorené nebeské kráľovstvo aj v poslednej chvíli ich pozemského života. Môže sa to týkať náboženských hodnostárov tej doby, ale aj Židov, ktorí sa vyvyšovali nad hriešnikov, ľudí na okraji spoločnosti a pohanov. Možno by sa dali v týchto príbehoch nájsť aj ďalšie poučenia, ale to hlavné, čo mi vychádza, je, že pýcha, bohatstvo, moc a sláva môžu byť našim ohrozením. Naopak – pokorní, chudobní, vylúčení a tí, ktorí zažívajú pohrdanie a odsudzovanie, možno majú vstupenku do Božieho kráľovstva.

V 5. kapitole Matúšovho evanjelia sa píše: Keď Ježiš videl zástupy, vystúpil na vrch, sadol si a jeho učeníci pristúpili k nemu. Prehovoril a začal ich učiť: Blahoslavení chudobní v duchu, lebo

Kto sú teda prví a kto poslední?

ich je nebeské kráľovstvo. Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení. Blahoslavení tichí, lebo oni budú dedičmi zeme. Blahoslavení hladní a smädní po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení. Blahoslavení milosrdní, lebo im sa dostane milosrdenstva. Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha. Blahoslavení tvorcovia pokoja, lebo oni sa budú volať Božími synmi. Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo. Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa haníť, prenasledovať a všetko zlé na vás lživo hovoriť. Radujte sa a vesel'te sa, lebo v nebesiach máte veľkú odmenu.

Nemali by sme sa teda predbiehať, tlačiť, kam nepatríme, vyvyšovať sa, vykrikovať a vyvolávať konflikty a nepokoj. Ak nás ľudia ohovávajú, krivo obviňujú alebo nespravodlivo súdia, udržme si od toho odstup, nepripúšťajme si to, odpustime im a povedzme si, že nevedia, čo činia. A keď nás chvália, obdivujú a vyzdvihujú, urobme to isté. My nebudeme rozhodovať o tom, ktorí budú prví alebo poslední, ale môžeme rozhodovať o tom, ako budeme žiť.

Vyjadrenie poslední budú prvými môžeme chápať rôzne. Chce sa ním povedať, že každý z nás má hocikedy šancu vzdať sa zlého spôsobu života a vykročiť na správnu cestu. Zároveň je to informácia o tom, že zmysel a hodnota nášho života nespočívajú v tom, ako vysoko sa nachádzame v spoločenskom rebríčku a aký majetok vlastníme, a že aj tí najmenej významní, biedni a chudobní medzi nami raz môžu byť vyzdvihnutí oveľa vyššie, ako sú na tom dnes. Hovorí sa, že chudobní budú otvárať bohatým bránu do neba.

Sú ľudia, ktorí vedia, že po smrti ich duše žijú ďalej v inej forme a dostávajú sa do neba, očistca alebo pekla. Sú ľudia, ktorí tomuto neveria a smrť považujú za definitívne ukončenie ľudského života. Pre tých prvých môže byť pomáhať núdzným motiváciou dostať sa do neba. Tí, ktorí v nebo ani v peklo neveria, však majú tiež motiváciu konať dobré skutky, dať svojmu životu zmysel a niečo užitočné po sebe zanechať. V angličtine sa to nazýva legacy – odkaz. Nieкто po sebe môže zanechať bankový účet plný peňazí, o ktoré sa po jeho smrti budú jeho potomkovia súdiť, iný môže vybudovať

Poslední budou první

Naša pravidelná púť v Kláštore pod Znievom,
s ktorou začali jezuiti v 17. storočí

Kostol Panny Márie, v ktorom sa každý deň spoločne
modlia ľudia z komunity OZ Dobrý pastier
v Kláštore pod Znievom

Kto sú teda prví a kto poslední?

úspešnú firmu alebo značku, ďalší po sebe zanechajú vedecké objavy alebo umelecké diela. Všetko podľa talentov, ktoré dostali. Najväčší odkaz, ktorý po sebe môže zanechať každý z nás, však nie sú betónové budovy, železné stroje, bankové kontá ani logá našich firiem na strechách budov, ale to, čo po nás zostane v srdciach druhých ľudí.

Ukážka slávnostnej svätej omše
z Kostola Panny Márie
v Kláštore pod Znievom